

Toegevoegde waarde notaris bij medische wilsverklaringen in het levenstestament

De notaris is er om de cliënt bij te staan in diens wens om gebruik te maken van de wettelijke rechten die er zijn. Een van die wettelijke rechten is het vastleggen van medische wilsverklaringen. Het is niet aan de notaris om daaraan in de weg te staan, maar juist om de cliënt daarbij naar vermogen te helpen.

Wat voegt de notaris toe als het gaat om medische regelingen in het levenstestament?

De notaris identificeert de cliënt, toetst diens wilsbekwaamheid en geeft de cliënt rechtsbescherming. Dat doet de notaris door de cliënt voor te lichten, samen met de cliënt te zoeken naar regelingen die passen bij diens persoonlijke situatie en te helpen met de formulering van de kernwaarden en de daaraan gekoppelde wensen van de cliënt. De notaris legt alles vervolgens vast in een juridisch sluitend document en bewaart dit document. En dat is ook voor medische wilsverklaringen van meerwaarde.

Het gaat namelijk om voorlichting over de *rechtspositie* en niet over voorlichting over de medische aspecten. Vaak wordt eenzijdig de nadruk gelegd op de medische aspecten van de behandelingsovereenkomst, maar die heeft wel degelijk ook een juridische dimensie. En over de juridische aspecten daarvan is voorlichting door een jurist van toegevoegde waarde.

Een voorbeeld. Tussen wat in het medisch domein wel wordt genoemd een negatieve wilsverklaring en een positieve wilsverklaring bestaat een juridisch relevant verschil dat de rechtspositie van de betrokken cliënt raakt. Een negatieve wilsverklaring, ofwel het onthouden van toestemming voor een medische behandeling, is in beginsel dwingend voor de arts. Het wettelijk uitgangspunt is: zonder toestemming geen behandeling. Met een positieve wilsverklaring geef je aan dat je iets graag wil. Dat is voor een arts vrijblijvend. Een wens blijft een wens en wordt geen gebod.

Een euthanasieverzoek is hoogstpersoonlijk. Dat betekent dat een vertegenwoordiger nooit op eigen initiatief een euthanasieverzoek kan doen voor de persoon die dat zelf niet meer kan. Daarom heeft het meerwaarde om een euthanasiewens van de cliënt schriftelijk vast te leggen. Ook dan is het niet zeker dat die wens te zijner tijd wordt ingewilligd, maar dan is er tenminste nog wel een kans dat dat gebeurt.

Ook over de juridische gevolgen van het aanwijzen van een gevolmachtigde voor geneeskundige zaken kan een notaris zijn cliënt goed voorlichten, bijvoorbeeld over het feit dat een schriftelijk gevolmachtigde boven andere door de wet aangewezen 'automatische' vertegenwoordigers gaat. En over het feit dat de arts niet zelf op zoek gaat naar een gevolmachtigde, zodat de gevolmachtigde er niet van kan uitgaan dat die wel zal worden benaderd maar zichzelf zal moeten melden.

Het levenstestament is ook het kader en de legitimatie voor de vertegenwoordiger. Die kan daarmee aan alle betrokken partijen, zowel aan artsen als degenen die zich het belang van de levenstestateur aantrekken, laten zien dat hij of zij handelt conform de aanwijzingen en persoonlijke wensen van die levenstestateur. Voor de arts wordt daarmee de ruimte om de vertegenwoordiger te passeren verkleind. De arts mag de vertegenwoordiger passeren als de arts twijfelt of de vertegenwoordiger die toestemming voor een behandeling weigert, het belang van de patiënt vooropstelt of als hij denkt dat de vertegenwoordiger zich laat leiden door subjectieve waardeoordelen of zelfs eigenbelang. Vastleggen dat men in bepaalde omstandigheden niet (meer) behandeld wil worden, sluit uit dat de vertegenwoordiger op die gronden wordt gepasseerd omdat de vertegenwoordiger dan kan aantonen te handelen in de geest en conform de wensen van de patiënt.

Daarnaast is het levenstestament met medische wilsverklaringen niet alleen een boodschap gericht aan de arts, maar ook aan de gevolmachtigde en - indien nodig of gewenst - de bredere kring betrokkenen om de cliënt heen. Ook aan hen zal de vertegenwoordiger met het levenstestament in de hand kunnen laten zien te handelen zoals de levenstestateur dat zelf voor ogen had. Zo kan de vertegenwoordiger voorkomende vragen beantwoorden en verwijten vóór zijn.

Er is geen reden te eisen dat alleen personen met medische kennis van zaken medische wilsverklaringen mogen formuleren. Het gaat immers om een recht dat de patiënt ten dienste staat, dus die moet daarvan gebruik kunnen maken ook als die medische kennis mist. Het is vervolgens aan de arts om zoveel mogelijk recht te doen aan de wilsverklaring. Daarbij mag van de professional enige inspanning worden verwacht.

Het is goed als wilsverklaringen laagdrempelig kunnen worden aangepast als de situatie daarom vraagt. De KNB bepleit niet dat cliënten voor iedere wijziging van medische wilsverklaringen opnieuw naar de notaris moet gaan. Maar dat doet niets af aan het feit dat voorlichting over de rechtspositie aan het begin van het traject in het belang van de cliënt is.

Deze tekst hoort bij het onderwerp [Levenstestament op knb.nl](https://www.knb.nl/levenstestament)